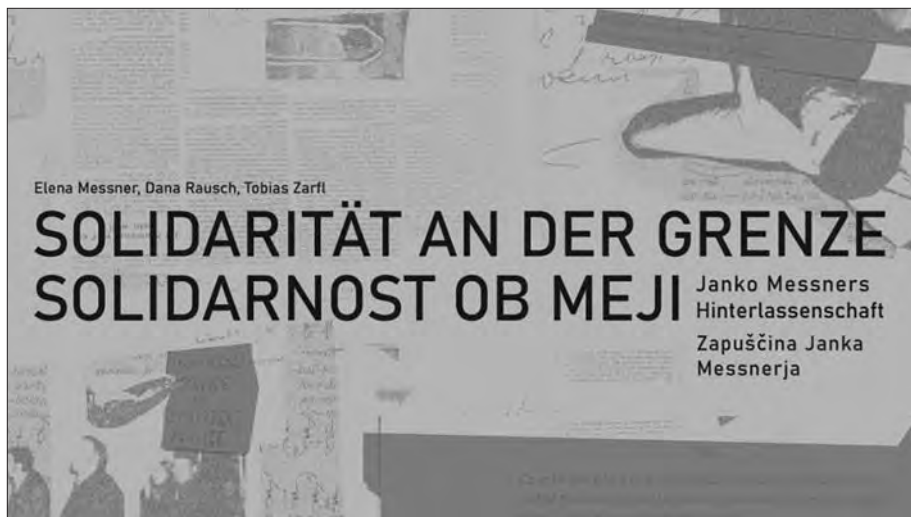

ELENA MESSNER, DANA RAUSCH, TOBIAS ZARFL: *Solidarität an der Grenze / Solidarnost ob meji: Janko Messners Hinterlassenschaft / Zapuščina Janka Messnerja.*

Drava, Celovec 2021, 115 str.

Dokaj nenavadna publikacija oz. knjiga je izšla pri celovski založbi Drava ob lanski stoletnici rojstva koroškega pisatelja, pesnika, prevajalca in aktivista Janka Messnerja, ki kot katalog spremlja potujočo razstavo o njem, prvotno postavljeno na Inštitutu Roberta Musila v Celovcu. Vpogled v njegovo zapuščino so pripravili njegovi vnukinji Elena Messner in Dana Rausch ter Tobias Zarfl. Ker so vsi trije vsak po svoje povezani z umetnostjo, je tudi rezultat njihovega dela intermedijska knjiga. Vnukinji sta v uvodu zapisali, da v ospredje nista želeli postavljati »osebe Janka Messnerja, marveč sva – prav zato, da bi bili pravični do literarno-politične zapuščine najinega deda – kot umetnici hoteli skupaj s kolegom Tobiasom Zarflom v umetniški obliki oživiti razvejeno in razburljivo zgodovino njegovega dela, ki sva jo spoznali ob pregledu njegove zapuščine ... Že

zaradi raznolikosti gradiva, pa tudi zaradi tematske intenzivnosti in politične eksplozivnosti Messnerjeve zapuščine smo se zavedali, da bomo morali to zamisel realizirati intermedijsko, se pravi, da bomo to zahtevno zapuščino poskusili obravnavati na večplasten način.« Znano je, da je bil Janko Messner izredno kritičen človek tako do nemške kot slovenske narodne skupnosti, zato tudi pri organizacijah koroških Slovencev ni bil priljubljen. Rdeča nit njegovega angažiranja je usoda koroških Slovencev, še posebej v obdobju nacizma med letoma 1920 in 1945, ko je prišlo tudi do njihovega množičnega izseljevanja, pa tudi po vojni. Marsikaj od njegovega delovanja nemško govorečim Korošcem ni znano, zato je ta »rekonstrukcija« Messnerjevega dela, ki po besedah avtorjev »vključuje besedila, slike in filmske sekvence – ki so gibljive ali uprizorjene kot gibljive« in s katerimi

so »poskušali dinamično uprizoriti kolektivni spomin dvojezične regije«, namenjena prav nemško govorečim. To obojim razkrivajo dokumentarni posnetki, intervjuji, odlomki amaterskih in igranih filmov, televizijska poročila, tiskano gradivo, rokopisi in še kaj. Vse to je mogoče prebrati in si ogledati z uporabo QR kode. Avtorji so prepričani, da je takšna obravnava Messnerjeve zapuščine »v radikalnem nasprotju z desničarskimi konservativnimi mediji spomina, kot so tradicionalni muzeji dediščine, spomeniki in spominske plošče, ki povzročajo petrifikacijo, hromijo dinamizacijo kolektivnega spomina in zarisujejo – pogosto dolgoročno, ‚nepremično‘ in nepremostljivo – mentalne meje tam, kjer jih ni bilo in jih ni. Solidarnost ob meji pomeni dinamiziranje, premikanje, dialogično odpiranje in prestopanje meje, vključuje pa tudi védenje, da je ta solidarnost v mnogih zgodovinskih trenutkih na Koroškem brutalno zadela ob meje, na primer v obliki preganjanja, zaničevanja in izгона koroških Slovencev med letoma 1938 in 1945 ali neizpolnjevanja manjšinskih pravic v povojni Avstriji.« Knjiga, katalog ali kakor že imenujemo zanimivo publikacijo na svojevrsten način osvetljuje in oživlja raznovrstno Messnerjevo delo, zato je ne bodo mogli spregledati literarni zgodovinarji, zgodovinarji in preučevalci manjšinskih vprašanj, navsezadnje tudi odnosov med državami. Uporniški Janko Messner bi bil s prikazom zapuščine svojega bogatega in vsestranskega dela vsekakor zadovoljen.

* Milan Vogel, univ. dipl. etnolog in prof. slovenščine, upokojeni komentator v kulturni redakciji Dela; mavcmilan@gmail.com. Prispevek je bil 6. junija 2022 predvajan na tretjem programu Radia Slovenija v sklopu oddaje S knjižnega trga. Tu ga objavljamo z malenkostnimi spremembami.